

Forfatter: Drachmann, Holger Henrik Herholdt

Titel: BREV TIL: Juel-Hansen, Erna Emilie Louise FRA: Drachmann, Holger Henrik Herholdt (1867-03-05)

Citation: Drachmann, Holger Henrik Herholdt: "BREV TIL: Juel-Hansen, Erna Emilie Louise FRA: Drachmann, Holger Henrik Herholdt (1867-03-05)", i *Holger Drachmann i Breve til hans Fædrenehjem*, Gyldendalske Boghandel -Nordisk, s. 55. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001991800-000-shoot-L0019918000000022.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Holger Drachmann i Breve til hans Fædrenehjem

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Leith 5te Marts 67.

Kjære Frk. Søster.

Det er altsaa første Gang, jeg højtideligholder Din Fødselsdag udenfor Hjemmet, idetmindste saalngt udenfor samme; paa Firth of Forth, Skotternes Stolthed, Edinburghs Landevei. Hvorvidt Dine beskedne geographiske Kundskaber giver Dig nogen Idee om denne Firth of Forth, skal jeg lade være usagt; at Ideen imidlertid kommer Virkeligheden nær, betvivler jeg ikkedestomindre. Den smukke Forth, der udspringer deroppe, hvor Lægge trives uden Gamacher, og hvor Cylinderhatte vilde opvække en ubegrændset men langtfra ufortjent Forbauselse, blander kjærligt sine Vande med den voldsomme Nordsøe; Nordsøen rækker den Haanden paa Veien; en kraftig Haandsrækning, hvorved en Indskjæring, en Fjord paa 15 Mile fremkommer — Firth of Forth.s. 56 Ved den Fjord ligger nu Leith, og i den ligge mange, smaae, maleriske Klippeøer, med Fyrtaarne og Kaniner; lette Fiskerbaade, svære Tremastre, Dampskibe, Lægtere, kort sagt hele Englands nautiske Apparat, opliver den smukke Fjord, der, naar det, som i Dag f. Ex., er klart Veir, viser sine tvende Bredder frem for Solen eller det nysgjerrige Øie, men ellers, og det den største Del af Aaret, indhyller dem med samt deres bølgeformige Bakker og Klipper, Huse og Byer, i tykke graalige Taager, og selv flyder mørk og melancholsk forbi de smudsige Værfter og slammede Quaier. Hvad Leith angaaer, da har Du formodentlig seet af Faders Brev af 4de hujus, at det er en By som de fleste engelske Byer; tilrøget, stiv, hyklerisk, pengelavende, — en By med meget Liv og liden Aand. Det er en ganske uhyggelig Fornemmelse, man faaer ved at see alle disse moneymakers, unge og gamle Gentlemen, løbe den hele Dag omkring paa Gaderne og i Havnen, tilsølede med Blæk lige op til Flipperne, og med Speculation og Concurrence gnistrende ud af Øinene. Hvor de boe, har jeg endnu ikke kunnet opdage, thi alle disse tunge, graagrønne Sandstenshuse, der danne de lange Gader, ere enten Kirker, Banker eller Contorer. My house is my castle, sige de jo, men hvor dette Hus er, veed jeg ikke, og bliver derfor foreløbigt staaende ved den Formodning, at de sove om Natten i deres Vognskure af Pengeskabe, og i Et og Alt ansee deres Contorfæstninger for den rette Plads for den huslige Arne. Men alle disse unge og gamle Gentlemen „leve ikke alene af Brød“ men de modtage ogsaa aandelige Impulser, ikke just saameget gennem Tracteurstedernes Ale og Porter eller Aftenpromenadernes pyntede Damer, som ved Musik, Skuespil o. d. l. — Du store chinesiske Gud. Er der noget Englænderne er i Besiddelse af, saa er det Naivitet (NB i deres Forlystelser) men er der paa samme Tid Noget, de ikke ere i Besiddelse af, da er det ganske almindelige Begreber om Cultur, Dannelses, Smag og andre saadanne Luxusgjenstande. Jeg har nu seet dem den ene Aften tiljuble en Taskenspiller umaadeligt Bifald, og den næste gabe over deres Afgud Shakspeare, i de Scener nemlig, hvor Dolken ikke bruges. Kan der derimod, saaledes som jeg har seet paa et Secondtheater, bydes dem noget fast Utænkeligt af Skrig, Skraal, Nonsens, Mord, Skud, Besvimelse og den høiest brølende Pathos da kjender deres Henrykkelse ingen Grændser. Hertil kommer, at Galleriet overalt er det dominerende Element, som haandhæver sin Magt ved Piben, Hyl og Appelsinskaller. De ulykkelige s. 57 Acteurer og Actricer! og for en saadan Scene og for et saadant Publicum (thi de 300 Aars Mellemrum har ingen Forskjel gjort) var det, at den uddødelige Mester skrev sine uddødelige Mesterværker. Cela n'empêche pas les sentiments.

6te Marts.

Paa Grund af „indtrufne Forhindringer“, som der staaer paa de røde Placater, fik jeg ikke Dit Brev færdigt igaar, men idag opfordrer Veiret ligefrem til at være flittig med Skriveriet. Det blæser, sneer og regner paa engang, omtrent som man er vant til i det kjære Kjøbenhavn. Men netop ved dette uhyggelige Veir, kommer jeg ifølge Modsætningen til med større Intension at tænke mig tilbage ind i de to foregaaende Dage, hvor der var Foraar i Luften, og Solen skinnede saa varmt og deiligt, og mine Øine maatte have de blaae Skyklapper for, hvilket atter opvakte de nysgjerrige Skotters Forundring. Det var i Mandags, at jeg sammen med en herværende Dansk, dreiede af tilhøre fra den lige Vei til Edinburgh, og kom ud til de smaae Forstæder, Newhaven, Trinity og Granton. Af disse kan den første sammenlignes med Skovshoved og Trinity med Rosenvænget, Granton er og bliver Granton, en lille nyanlagt Plads med en lang Række Huse, der see ud som om de vare opførte efter Modellerne i de bekjendte Legetøisæsker, røde Mure, blaae Tage, 5 Fag Vinduer og en Dør. Der er desuden en lang Molo (the pier), hvorfra man seer en lille Klippeø i Firth of Forth, og smukt fortonede Bjerge i Baggrunden. Newhaven giver idetmindste i Solskinsveir fuldstændig Indtrykket af en italiensk By. Døren paa Husene sidder høit oppe under Taget, og foran den er der en Platform, hvortil en lang Trappe fører op. Spraglede Klædningsstykker ere hængte til Tørre paa en Snor fra det eneste Vindu til Trappegelænderet. Hele Familielivet foregaaer paa aaben Gade. Smukke, smaae Skotter trave om i Rendestenene med bare Ben; Fiskerpiger i maleriske Dragter (korte Skjorter a la Carneval) komme slæbende paa deres Kurve, og nede ved Baadene tjære og male langstøvlede Fiskere. Skade kun, at mine Forsøg paa at skizzere bleve tagne saa unaadigt op af den yngre Befolkning, saaat jeg under Raab og Tummel maatte søge min Frelse i Flugten. Herfra gik Reisen op gennem en snever Hulvei til Trinity. I denne Hulvei mødte jeg den smukkeste unge Mis, jeg endnu har seet. Vi standsede begge to paa hver sin Side af en brede s. 58 Regnpøl. Mellem Stengjærdet og denne Pøl, var der en ganske snever Passage, og ifølge ægte engelsk fashion, beregnede hun, at jeg vilde gaae paa det Tøre, og lade hende vade igennem Vandet. Hvor stor maa da ikke hendes Forbauselse have været, da jeg sprang ud i Pløren, tog min skotske Hue af, og bad hende med en Haandbevægelse passere. Hun sendte mig et meget taknemligt Blik, og jeg stod der i Vandet og fordømte min Ukyndighed i Sproget, der forhindrede mig fra at sige hende, at alle hendes Landsmænd af pyntede unge Herrer vare nogle Tølpere, medens derimod vi Danske, hvem hun formodentlig ansaae for

Bjørne og Polarræve, i en slig Heltebedrift kun anerkjendte den simpleste Høfligheds Love. Dog var det maaske heldigt, at jeg ikke stiftede nærmere Bekjendtskab med hendes smukke mørke Øine. Mit Hjerte maatte jeg ikke allerede tabe i den skotske, haarde Klippebund, hvor Blomster kun sparsomt trives. Der var desuden i den lette, ranke Skikkelse saameget, der mindede mig om — om andre opløste Markveie i det fjærne Danmark, at jeg næsten ligegyldigt saae den forsvinde, og vendte Marschen paany til Trinity. — Trinity — Rosenvænget. Alle disse smaa Cottager med Haver, Bede, høie Elmetræer osv, eller disse venlige Smaahuse med mere eller mindre forunderlige Architectur, mindede mig saa stærkt om Kjøbenhavn — nei om dens Omegn, at jeg blev ganske hjemlig stemt, fløitede „Holmens faste Stok“, og tænkte paa Dyrehaven. Et lille Hus var der især, som tiltalte mig i høi Grad. Spring Cottage hed det, de grønne Skodder stode aabne; Leiebrættet var stukket ud som en Fane, og Vedbenden slyngede sig op over Havemuren. En Foraarshytte og hendes Hjærte! Hvis? Sludder. Keine Sentimentalität! og Marsch videre afsted. Det var bleven mørkt, da vi igjen naaede Leith. Paa en af Broerne over til Dokken, hvor Skibet ligger, standsede jeg foran en ganske malerisk Scene. En af de omvandrende Boghandlere havde opslaaet sin Boutik her. Paa et Bord foran ham vare de gamle Bind opstablede. Bag ham var Brogelænderet og den mørke Canal. En lille Dreng holdt et portativt Gasblus, (en Slags Tragt med Laag over, der er fyldt med Gas, og et Rør, der stikker ud deraf med en Hane paa til at tænde og slukke); det stærke Lysskin faldt paa den omkringstaaende Mængde. Forvovne Sømandsansigter med den lille Pibe i Mundvigen, Banditter, Tjenestepiger, fattige Gentlemen og Jøder. Og nu gik det. 2 Pence for Rob-Roy, 3 for Kenilworth. Det Meste vars. 59Walter Scott. Dog fandtes der ogsaa gyselige Mordhistorier, saasom: Queen Mary and Bothwell etc. Og nu, siden jeg taler on Queen Mary, det gjængse Navn her for Maria Stuart, nu kommer jeg til det Besøg, der har gjort meest Indtryk paa mig af Alt, hvad jeg endnu her har seet. Igaarmorges i deiligt, friskt Veir, kjørte jeg med Captain Fischer ud til det gamle Holyrood-Abbey. Det ligger en Fjerdingsvei udenfor Edinburgh, ved Foden af det smukke Fjeld, Arthurs Seat. En Fontaine med klart rislende Vand og den høiskotske Gardes maleriske Uniformer oplive den ydre Slotsgaard, og contrastere til den mørke, alvorlige Bygning, der med sine Taarne og Murtinder, ruger over de blodige Hemmeligheder, den indeslutter, og gennem hvis smaae Vinduer kun nu og da en Solstraale kan trænge sig ind, og oplyse de mørke, falmede Gobelinstapeter og tilrøgede Malerier. I disse smaae, skumle Gemakker, med Løndøre og skjulte Trapper, har jeg læst hele Maria Stuarts mærkelige Historie, og har fattet en Interesse for hende, som Schiller og Bjørnson forresten allerede i forveien havde grundlagt. Idetheletaget burde man altid efterat have læst en eller anden mærkelig historisk Personligheds Livsdrama, besøge den Scene, hvorpaa Dramaet er opført, da vil man som oftest bedre kunne fatte Motiverne og Bevæggrundene, der have ledet til de frygtelige, factiske Resultater. Maria Stuart var som Billedet i det store Galerie paa Holyrood viser, smuk, med store, levende Øine, hvoraf Forstand og Aand, men ogsaa stærke Lidenskaber lyste. Opdragen ved det franske Hof, blev hun sendt til Skotland for at ægte sin Fætter Darnley. Jeg kan see hende sidde i det lille Boudoir, helt behængt med mørke Tapeter, læsende i de franske, latinske og græske Forfattere, og seende over mod Arthurs seat, hvor de skotske Taager hang. Og inde i Værelset ved Siden af, gik Darnley, den unge Mand med det bløde, barnlige Ansigt, saaledes som Billedet over Kaminen viser ham. At den unge Skotte, med al sin lidenskabelige Hengivenhed dog ikke har kunnet behage den unge talentfulde Dronning, der trængte til fin, aandrig Conversation, og er bleven trættet ved den upolerede Fætters Overhængen, kan man see blot af disse to Malerier, og Rizzio, hendes franske Secretair, og italienske Troubadour, blev indladt om Aftenen gennem den lille Løndør bag Tapetet i hendes Sovekammer for at adsprede den franske Dame. Darnley var ung men hæftig og skinsyg. I det gamle halvt sammenstyrtede Capel er der i Krogen tilhøires. 60en tilmuret Dør; ad denne steg Morderne op, dræbte ham, og kastede hans Lig udaf Vinduet. Spørger man Ciceronen, trækker han som Skotte paa Skuldrene, og peger i Taushed paa en Dør, der ved et Skillerum er adskilt fra Marias Audienceværelse. Gulvet og Brædderne i Døren ere plettede paa flere Steder. Jeg bukkede mig ned og lagde min Haand derpaa. Her blev Rizzio myrdet. 24 Kaardestød fik han, og den hele Nat laa han her i Krogen af Værelset og blødte alting over. Skillerummet blev nemlig senere sat op paa Marias Befaling, der aldrig turde se hen til den Plet, hvor han var bleven dræbt. Men da enhver Skotte elsker Mindet om Queen Mary, taler han ikke gjerne derom. Hvad Historieskriverne forresten berette om Holyrood Palace and Abbey, kunde jeg faae at læse i en stor, trykt Bog. Imidlertid foretrækker jeg altid at læse Historien dels ved Hjælp af, hvad jeg seer, og dels igjennem den folkelige Tradition, i hvilken der altid er mere Poesie og som oftest mere Sandhed. — Hvad Edinburgh selv angaaer, da har jeg allerede i Faders Brev antydnet, at den maa sees, og kan ikke beskrives. Det nytter jo dog ikke, at jeg fortæller Dig Navnet paa den og den Gade og den og den Plads; jeg kan jo dog ikke føre Dig op paa det gamle Castel med sine Vindebroer og Taarne, og vise Dig hele den prægtige Stad nedenfor, og sige der er Walter Scotts Monument, der er St. Giles, den berømte, men langtfra skjønne Kirke, der er Princessstreet, den fashionable Promenade etc. Forsaavidtsom jeg har Prospector af det Altsammen, skal Du faae Altsammen at see ved min Hjemkomst.

Jeg gratulerer altsaa. Jeg haaber at Fader er rask; jeg veed at I andre idetmindste ikke har mere end almindelig Grund til ikke at være det. Søndag eller Mandag gaae vi rimeligvis herfra og om en 14—18 Dage kan jeg da være i Palermo. Apropos, jeg skrev til Fader, at I ikke skulde sende mig Brev, førend jeg havde skrevet fra Sicilien. Dette behøves nu ikke. I kan adressere dem (forudsat I skriver nogle) til det russiske Consulat i Palermo. Naturligvis er min Adresse: ombord in the russian Steamer Alexander second. — Næste Gang kommer Touren til Moder. — Jeg har endnu kun brugt I Skjorte. Hilsen til Alle.

hengivenst

Drachmann, Holger Henrik Herholdt, *Holger Drachmann i Breve til hans Fædrenejem,*

Holger.